

“Els residus a Catalunya: les alternatives”

Mercè Girona

14 setembre de 2021

1. 1. La normativa europea possibilita els canvis

- *La Directiva de Residus 2018/851/UE:*
- Exigeix aplicar la “Jerarquia dels residus”: **prevenir, reutilitzar, reciclar** i tractament final de canonada.
- La “valorització energètica” ja no es pot considerar recuperació de residus i passa a ser tractament finalista.
- Les administracions promouran que els productors **només posin al mercat productes o serveis quan hagin garantit en el seu ecodisseny** que han adoptat mesures necessàries per reduir al mínim el seu impacte ambiental.
- La Responsabilitat Ampliada del Productor (RAP). S’han de fer responsables del que posen al mercat, internalitzar els costos i no la societat.
- Reciclar i preparació reutilització el **55% al 2025, el 60% al 2030 i el 65% al 2035.**
- *Nova Directiva de plàstics 2019:* ordena reduir 10 plàstics i prohibir-ne 9 tipus al 2021, i al 2024 altres actuacions. Marca l’orientació però **es queda curta per les necessitats.** S’havia de transposar el juliol de 2021.
- Les polítiques de “Residu Zero” són compatibles amb la lluita contra l’esgotament de recursos, la contaminació i la crisi climàtica.

PREVISIÓ INVERSIONS NECESSÀRIES EN INFRAESTRUCTURES DEL PLA TERRITORIAL SECTORIAL 2020

INVERSIÓ PREVISTA EN ACTUACIONS AMB PRESSUPOST COMPROMÈS	
Instal·lació	Pressupost
Ampliació del dipòsit controlat de Mas de Barberans	2.596.533 €
Ampliació del dipòsit controlat de Tremp	1.778.956 €
Centre de tractament de residus de Clariana de Cardener	2.000.000 €
Centre de tractament de residus de Montoliu de Lleida (1)	28.239.916 €
Centre de tractament de residus d'Orís	19.519.899 €
Centre de tractament de residus de Pedret i Marzà (1)	36.745.836 €
Millora i integració de les instal·lacions de tractament mecànic i biològic, i de compostatge de Botarell	3.984.277 €
Millora de la planta de triatge de Molins de Rei	3.981.742 €
(1) Pressupost en base d'ajust per replanteig	TOTAL 98.847.159 €

INVERSIÓ PREVISTA EN RESTA D'ACTUACIONS IDENTIFICADES (SENSE FINANÇAMENT)	
Instal·lació	Pressupost
Actuacions per implantació de noves capacitats de tractament: FORM i Fracció Resta.	30.000.000 €
Actuacions d'optimització de consum energètic en infraestructures de tractament.	5.000.000 €
Actuacions de millora en plantes de tractament biològic de FORM.	15.000.000 €
Actuacions de millora en deixalleries - preparació per la reutilització, seguretat i altres.	10.000.000 €
Adequació i millora de l'eficiència energètica de la planta incineradora de Sant Adrià de Besòs	38.000.000 €
Adequació i millora de l'eficiència energètica de la planta incineradora de Girona	25.000.000 €
Adequació i millora de l'eficiència energètica de la planta incineradora de Tarragona (2)	55.000.000 €
Centres logístics de recepció i transferència de residus (3)	15.000.000 €
Plantes descentralitzades de tractament de FORM (4)	5.000.000 €
Reenginyeria de l'Ecoparc n°1 de Barcelona	45.000.000 €
(2) Pressupost parcialment compromès: 15.000.000 € (3) Pressupost parcialment compromès: 480.000 € (4) Pressupost parcialment compromès: 600.000 €	TOTAL 243.000.000 €

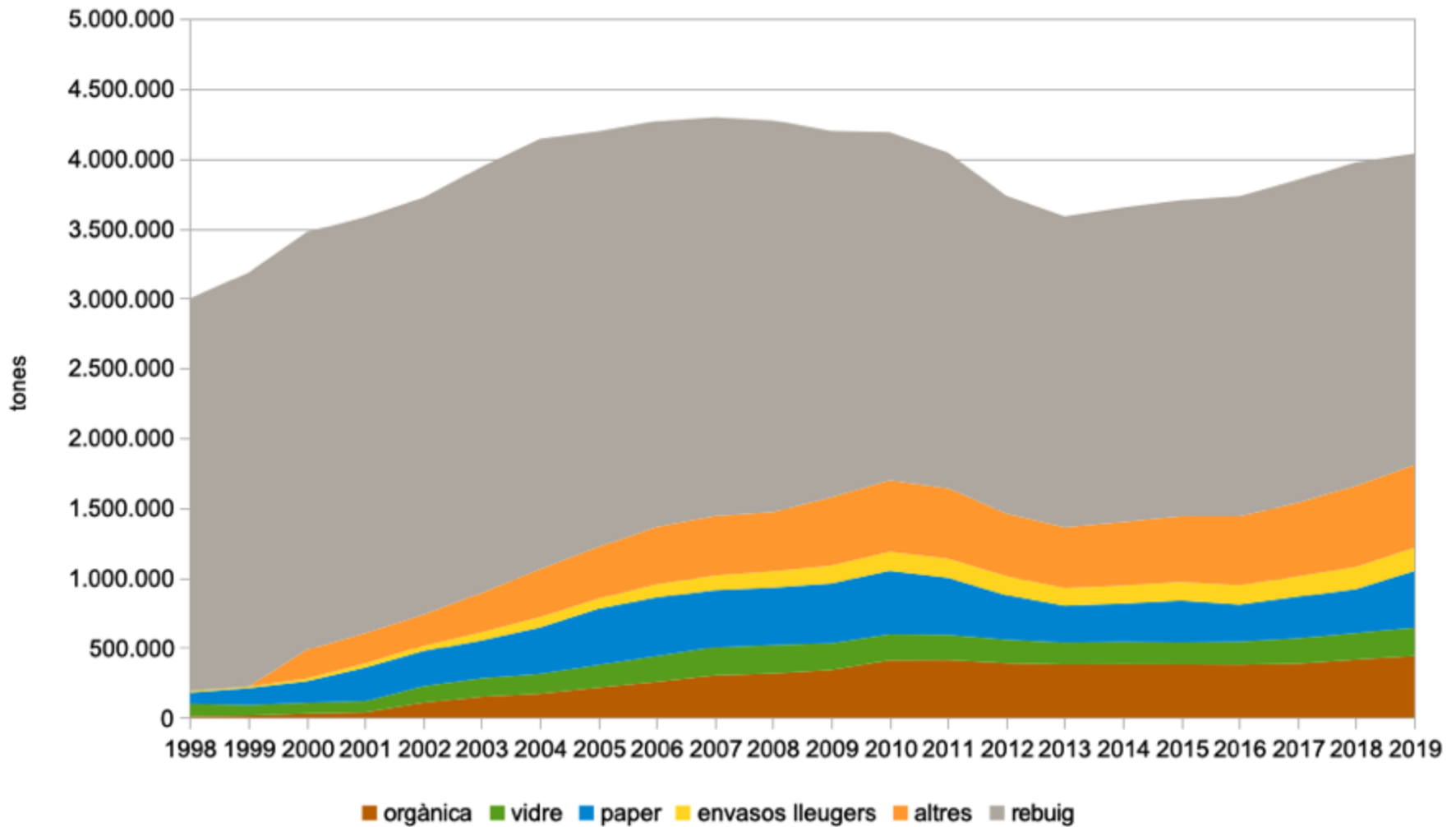
TOTAL INVERSIÓ:	341.847.159 €
IMPORT COMPROMÈS EN CONVENIS DE L'ARC:	114.907.159 € (33,6%)
SENSE FINANÇAMENT:	226.940.000 € (66,4%)

El 86% aprox de tractament finalista i de fracció resta

2. Producció i gestió de residus a Catalunya i AMB

2. Evolució de la generació i gestió dels residus a Catalunya

• Font:.. Elaboració pròpia a partir dades de la ARC 2019.

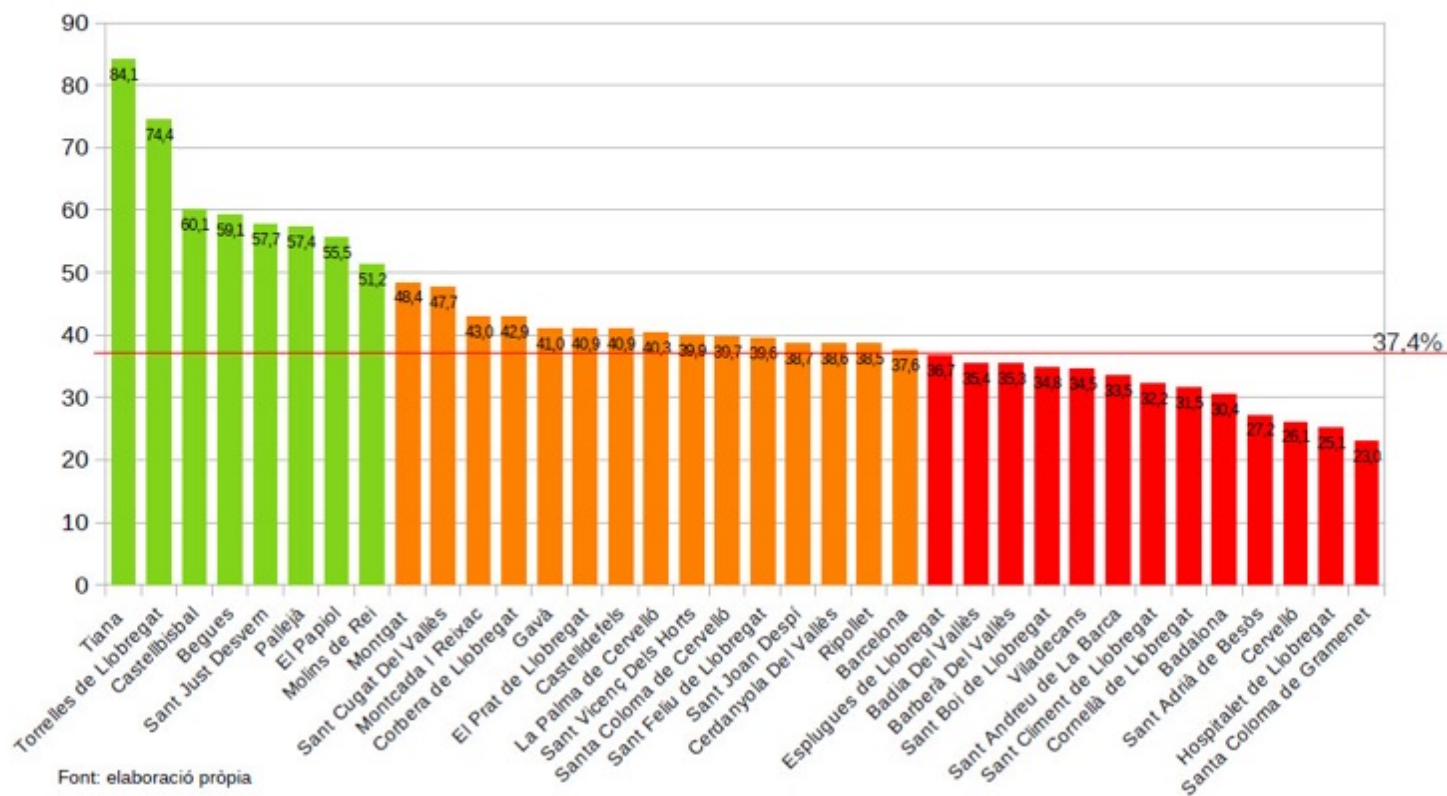
4.037.309 Tn/any 2019

2. Els resultats de l'Àrea Metropolitana Barcelona i de Corbera

Els residus a l'àrea metropolitana de Barcelona - Indicadors 2019

Rànquing de RSB

2. Els residus NO es redueixen !!

TOTS SUSPESOS. Un dels objectius pel 2020 era la reducció dels residus municipals un 15% en relació els generats el 2010. Del 2013 al 2019 es va produir un augment del 13,5% dels residus municipals, quan del 2010 al 2013 encara hi havia una reducció motivada per la crisi econòmica.

L'objectiu pel 2020 era: UNA REDUCCIÓ del 15% dels residus municipals. El resultat:

	% reconegut de reducció	tones 2010	tones 2019
Barcelona	5,00%	840.838,35	791.618,42
Àrea Metropolitana*	3,78%	1.576.820,71	517.186,74
Catalunya	3,42%	4.189.957,00	4.046.615,21

*Inclou Barcelona

2. La recollida selectiva no arriba, ni de lluny als nivell plantejats

L'objectiu pel 2020 era: RECUPERAR el 55% dels residus municipals. El resultat:

	% de recollida selectiva neta	tones 2019
Barcelona	32,49%	307.418**
Àrea Metropolitana*	30,37%	570.491**
Catalunya	37,00%	1.512.476

*Inclou Barcelona

** Xifres pendents de confirmació final

Directiva 2008: al 2020 el 50% recuperació i reutilització
Directiva 2018: al 2025 -55%, 2030 60% i 2035 el 65%

2. La recollida dels residus orgànics (FORM) no assoleix els objectius quantitius ni qualitius

L'objectiu del PRECAT20 era aconseguir pel 2020 que la recollida selectiva de la (FORM) fos del 60%, amb un màxim del 10% d'impropis.

L'objectiu pel 2020 era: RECUPERAR el 60% dels residus municipals. El resultat:

% reconegut t 2019 recuperades Impropis Màx.10%

Barcelona	45%**	122.130,93	16%
Àrea Metropolitana*	35,5%	178.116,93	36,5%
Catalunya	32,9%	439.968,40	10,8%

*Inclou Barcelona

**Inclou impropis

***Xifres pendents de confirmació final

2. Els envasos, el gran suspens.

El PRECAT20 marcava com objectiu que l'any 2020 el 75% dels envasos es recuperessin amb un màxim del 25% d'impropis

L'objectiu pel 2020 era: RECUPERAR el 75% dels envasos.

El resultat:

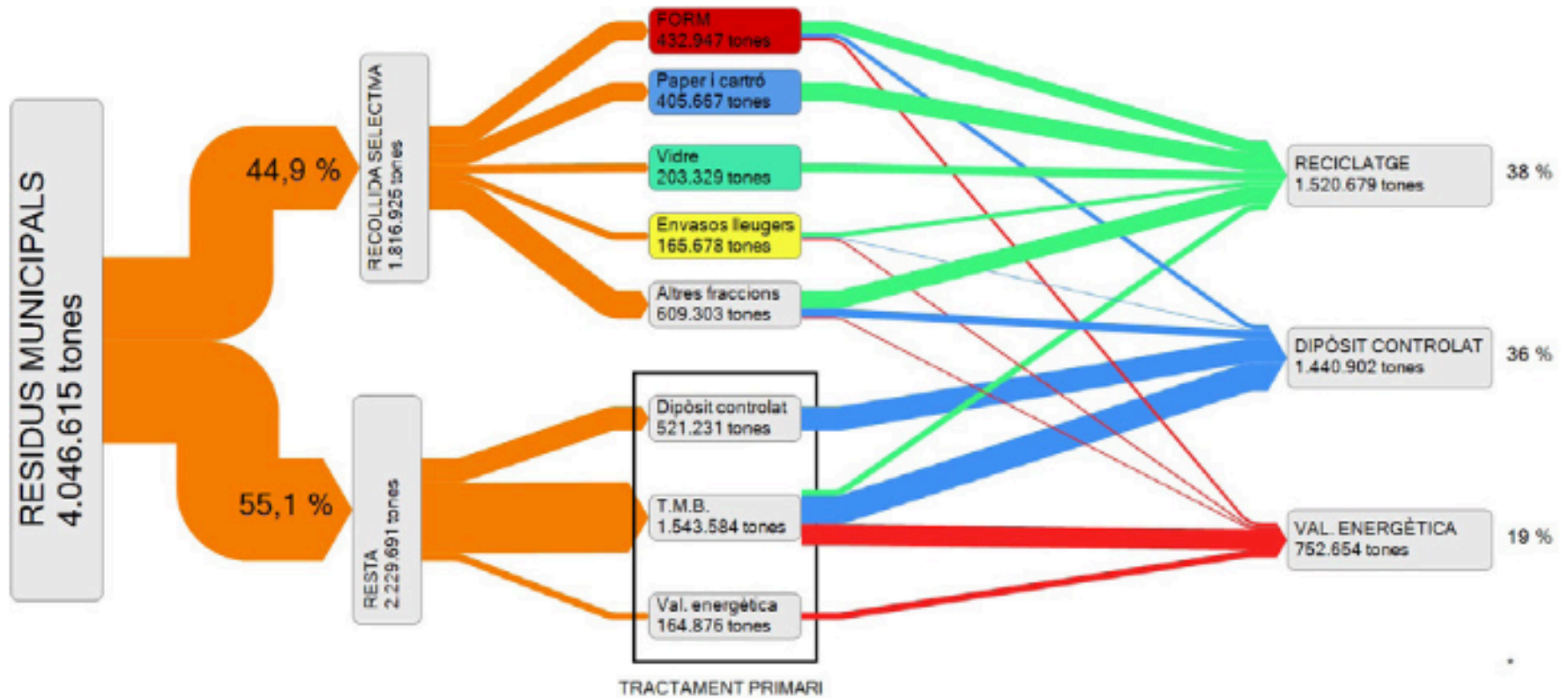
	% reconegut	tones 2019	Impropis Màx.25%
Barcelona	25,11%	25.793,00	?
Àrea Metropolitana*	28,90%	52.611,84	?
Catalunya	34,00%	165.678,00	26,3%

*Inclou Barcelona

A aquestes dades no s'han restat els impropis

2. Diagrama de fluxos RM 2019

DIAGRAMA 1. FLUXOS DELS RESIDUS MUNICIPALS I DEL SEU DESTÍ FINAL

* Hi ha un 8% de pèrdua de massa degut als processos de descomposició de la matèria orgànica

2. On van a parar els residus?

	Abocador	tones totals	Incineració**
Barcelona	?	484.200,20	?
Àrea Metropolitana*	?	946.695,51	
Catalunya	36%	2.229.690,85	19%

Tones incinerades a AMB: **351.291,55**

*Inclou Barcelona.

**La incineradora de Barcelona crema anualment 360.000 tones.

Resum situació: no s'assoleixen els objectius del PRECAT 20; realitat decebedora

Des del 2011 la recollida selectiva neta **està estabilitzada**. Al 2019 la recuperació ha estat el **37%** i tractament finalista el **63%**

La recollida dels residus orgànics no arriba al **33%**. **Especialment preocupant**

La RS d'envasos lleugers no arriba al 34%. **Ecoembes no paga els costos reals.**

Del material entrat als “ecoparcs” sols es va recuperar el **9%**.

Tractament finalista el **63%**. **Un 36% s'aboquen i un 19% s'incineren..**

No hi ha traçabilitat. No es comptabilitza els CDRs, ni el que surt de les plantes de triatge i TMB que va a tractament finalista

Un **7,5-8%** del total d'emissions de GEH de Catalunya són atribuïbles al tractament i tractament finalista dels residus.

3. Conflictes ambientals de residus per tot el territori. La PCRZ

Conflictes ambientals de residus per tot el territori

La generalitat, l'ajuntament de Barcelona i l'AMB sovint fan el discurs de l'estratègia residu zero, però la realitat és molt diferent com ho hem vist amb els resultats.

Barcelona es gestiona com a un **sistema lineal no circular, no metabòlic i que expulsa externalitats.**

Barcelona i l'AMB son grans exportadors de residus a d'altres poblacions i comarques del país:

- Incineradora de TERSA (Sant Adrià) 360.000 tn/any
- El macro abocador d'Hostalets de Pierola
- La crema de CDRs a les cimenteres de Montcada, Sant Vicenç dels Horts i Santa Margarida i els Monjos
- L'Ecoparc de Montcada i Reixac
- Els abocadors de Rubí
- La Planta de triatge i de voluminosos de Gavà,
- L'abocador de Vacamorta a Cruïlles
- El projecte d'incineradora, aprovat inicialment, de purins i CDRs d'origen de l'AMB a Juneda
- I el gran impacte a l'abocador del Garraf que encara es queixa (lixiviats a la Falconera, explosions de l'acumulació de metà,...)

4. Propostes de canvi

- 4. 1. Canviar el model de gestió de residus
- 4.2. Canvi de polítiques de normativa

Cal un canvi de paradigma com proposa RZ

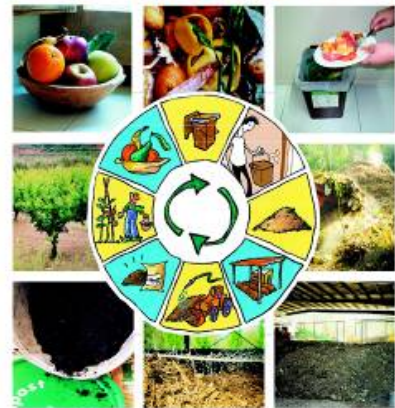

- Hem vist com **S'INCOMPLEIXEN** els objectius i veiem com augmenten els conflictes de residus arreu.
- Els lobbys econòmics (Ecoembes; les cadenes, envasadors, productors,...) i les administracions (!) continuen impulsant un model de producció i gestió de residus caduc, que prioritza els interessos privats i no protegeixen el medi i la salut ciutadana!
- S'oculten els impactes reals d'una gestió dels residus **no metabòlica, totalment lineal i no circular!**
- Avui, “*l'economia circular*”; “*l'economia verda*”; “*la prevenció de residus i emissions*”; “*l'energia verda o renovable de la incineració*”; o “*Residu Zero*”,... són més que res, reclams publicitaris per perpetuar l'actual model insostenible.
- Cal un canvi profund de model, de polítiques i normativa que incideixin en el teixit productiu i de distribució, cal solucionar el problema des de l'origen, la prevenció.

4.1. Canviar el model de recollida i gestió de residus

El cicle de la matèria orgànica

El compostatge és un procés natural de descomposició de la matèria orgànica fet pels bacteris, fongs, cucs i altres animals. Obtenim el compost, adob orgànic que s'aplica al sòl.

- 1. Incrementar la recuperació de materials com a mínim al 70%:**
 - **Prioritat a la recollida de la FORM de qualitat.**
 - **Descartar l'anonimat en la recollida selectiva** domiciliària i comercial
 - Model **Residu Mínim** amb el sistema de recollida **porta a porta**.
- 2. Prevenir i reduir els residus. Tractar-los com a materials valuosos per compostar, reutilitzar i reciclar. Abandonar el sistema de tractament de la resta (tot u) i el tractament de final de canonada.**
- 3. Abandonament de la incineració**
- 4. Implantar el sistema de dipòsit i retorn (SDDR)** obligatori d'envasos per facilitar la reutilització i la recuperació dels materials: envasos, aparells electrònics, piles i bateries, pintures i productes tòxics d'origen domèstic...
- 5. Fiscalitat ambiental:** RAP, cànon igual incineració i abocament, bonificacions bona separació, taxes ambientals envasos,.....
- 6. Garantir la transparència i traçabilitat** de tot el cicle dels materials que surtin de les plates de triatge i tractament.
- 7. Obligació de la indústria i el comerç** a separar els residus i **complir la jerarquia** dels residus de la UE.
- 8. Els residus s'han de triar i tractar a cada vegueria**, tant a prop com sigui possible del lloc on es generen.

4.2. Canvi de model i Normativa catalana per avançar cap a la Prevenició

- **Un model que desenvolupi les noves directives de la UE** en matèria de residus i de plàstics.
- **Reconversió industrial i econòmica que no es produeixi, ni es posi al mercat, cap producte que no es pugui reutilitzar, reparar, reciclar fàcilment o compostar, i sense toxicitat.**
- **Prioritzar els productes reutilitzables**, de llarga durada i respectuosos amb el medi, Així com la **venda a granel** i de proximitat.
- **Prohibició dels productes d'un sol ús**, per exemple: embolcalls innecessaris, safates, bosses, tasses, gots i vaixela, envasos de consum ràpid, bastonets, tòners, coberts, tovallolletes i càpsules de cafè no degradables, productes que continguin microplàstics, ...
- **La circularitat real:** ecomodulació de preus a aplicar a la RAP incorporant criteris com la reutilització, reparació, contingut en material reciclat, reciclabilitat, consum de matèries verges i energia, degradabilitat, compostos tòxics,.... en la fabricació de tot tipus de productes que es posin al mercat.

• Cal una transformació industrial i econòmica

Intervenir per un canvi de producció industrial i de distribució, que redueixi els residus, la contaminació associada, els GEH i que apliqui el cicle tancat.

Llei que ha de comportar un canvi real de la política industrial encaminada a la producció neta, sense generar residus ni contaminació. Aquesta Llei ha d'incidir en la política econòmica, comercial i industrial.

La nova Directiva de Residus ho planteja en aquesta direcció. Planteja la prevenció de residus és la via preferent per millorar l'eficiència en la utilització dels recursos i reduir l'impacte ambiental dels residus:

Com a part d'aquestes mesures, els Estats membres han de facilitar models de producció, de negoci i de consum innovadors que redueixin la presència de substàncies perilloses en els materials i productes, fomentin la prolongació de la vida útil dels productes i promoguin la reutilització mitjançant el establiment i el suport de xarxes de reutilització i reparació, com les dirigides per les empreses de l'economia social, els règims de dipòsit, devolució, retorn i de reutilització, i incentivant a que la indústria s'adapti en aquest nou escenari.

Les administracions promouran que els productors només posin al mercat productes o serveis quan hagin garantit en el seu ecodisseny que han adoptat mesures necessàries per reduir al mínim el seu impacte ambiental

4 . Què proposem amb la Llei Residu Zero de Prevenció de residus ?

Donar una resposta creïble a l'EMERGÈNCIA AMBIENTAL, CLIMÀTICA i DE RESIDUS: la *Llei de Prevenció de Residus* és més eficient dels recursos.

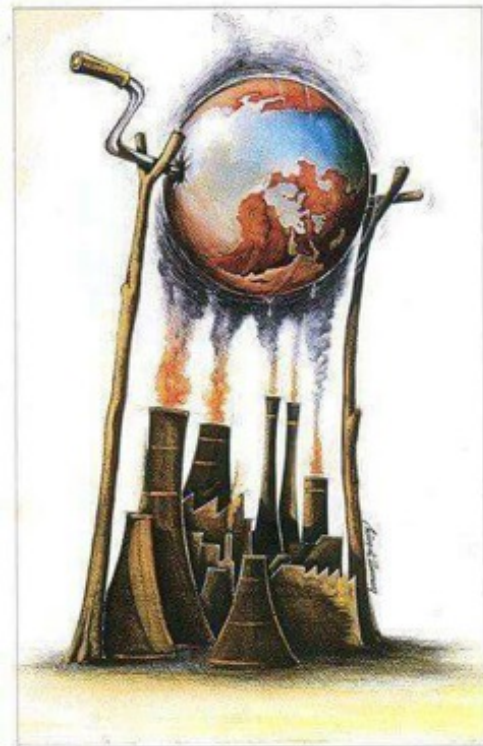
Tres elements bàsics:

1. La clau és actuar en la fabricació i distribució, cal una transformació industrial i econòmica:
 - Canvi de model productiu: que no es produeixi, ni es posi al mercat, cap producte que no es pugui reutilitzar, reparar, reciclar fàcilment o compostar, i sense toxicitat (I+D, producció neta, ecodisseny,...)
 - Prohibicions de productes com plàstics de curta durada, frenar el consumisme de productes d'un sol ús, curta durada, amb substàncies perilloses, ...
2. Eines fiscals:
 - Ampliar i completar la Responsabilitat Ampliada del Productor (RAP) eina per la transformació de la producció de bens per reduir els residus i facilitar el reciclatge màxim.
 - Fiscalitat ambiental: Impostos a alguns envasos d'un sol ús
3. Canvi de model de gestió:
 - Invertir les tendències per recuperar com a mínim el 70% dels residus
 - Prioritat FORM, compostatge i triatge per reciclar
 - Descartar la incineració de residus i garantir un mínim rebuig als abocadors

Com hi podem arribar:

- **Descartar la incineració** de residus i la crema de CDRs a les fàbriques de ciment i a les plantes de tractament de purins,.....amb un Pla de transició de tancament de les existents.
- **Previ a l'aprovació de la Llei de prevenció, s'està preparant una Llei urgent de Moratòria a la construcció de més incineradores i abocadors** mentrestant no s'aprovi la nova Llei de Prevenció
- Sinó es va en aquesta direcció continuarà havent-hi un **model caduc i insostenible amb greus agressions al medi i a la població que pateix** aquestes infraestructures.

Ara tenim l'oportunitat de canviar el model i resoldre la greu crisi de residus a Catalunya i a l'Àrea Metropolitana de Barcelona

Moltes gràcies !!

(pel vostre interès en un tema tan àrid com el dels residus)

